

Handreiking Werkvoorraad geneesmiddelen

Januari 2011

Voor meer informatie en downloaden van de Handreiking:

www.actiz.nl

www.vgn.nl

www.ggznederland.nl

Deze uitgave is met grote zorgvuldigheid en met gebruikmaking van de meest actuele gegevens tot stand gekomen in samenwerking tussen ActiZ, GGZ Nederland en Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland. Het is evenwel niet geheel uitgesloten dat de informatie in deze uitgave onjuistheden en/of onvolkomenheden bevat. ActiZ, GGZ Nederland en VGN aanvaarden geen aansprakelijkheid voor directe of indirecte schade ontstaan door eventuele onjuistheden en/of onvolkomenheden. Aan de inhoud van deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Handreiking Werkvoorraad geneesmiddelen - artikelen	
1. Begripsbepalingen	6
2. Samenstelling werkvoorraad	8
3. Beheer geneesmiddelen uit de werkvoorraad	9
4. Contact apotheker – artsen	11
5. Geneesmiddelencommissie	13
Achtergrondinformatie	14
Afkortingen	17

Inleiding

Deze handreiking heeft betrekking op de samenstelling en het beheer van de voorraad geneesmiddelen die artsen, die werkzaam zijn bij een aanbieder van geestelijke gezondheidszorg, gehandicaptenzorg of verpleging & verzorging, ter beschikking staat voor toediening aan patiënten bij de uitoefening van hun werkzaamheden. Deze geneesmiddelen worden in de praktijk soms aangeduid als de 'dokterstas'. Omdat de term dokterstas in de sectoren waarvoor deze handreiking bestemd is, vaak niet herkend blijkt te worden, wordt in deze handreiking de term 'werkvoorraad' gebruikt. Een inhoudelijk verschil is met het gebruik van deze term niet beoogd.

De geneesmiddelen uit de werkvoorraad zijn uitsluitend bestemd voor toediening aan patiënten. Toediening moet onderscheiden worden van terhandstelling. Artsen zijn niet bevoegd om geneesmiddelen ter hand te stellen aan patiënten, dat is een taak van de apotheker. Een arts kan derhalve geneesmiddelen uit de werkvoorraad zelf (doen) toedienen tijdens de behandeling, maar als hij voortzetting van het gebruik van het geneesmiddel door de patiënt nodig acht, mag hij het geneesmiddel niet zelf verstrekken aan de patiënt. Hij moet het geneesmiddelen dan voorschrijven, waarna de apotheker het geneesmiddel kan verstrekken. Deze verstrekking door de apotheker aan de patiënt heet terhandstelling. In situaties waarin de apotheker niet binnen de gewenste termijn een geneesmiddel ter hand kan stellen, kan de arts geneesmiddelen uit de werkvoorraad aan de patiënt verstrekken ter overbrugging van de leveringstermijn.

Doel

Deze handreiking beoogt bij te dragen aan de kwaliteit van de farmaceutische zorg die geleverd wordt door de leden van ActiZ, GGZ Nederland en de Vereniging Gehandicaptenzorg Nederland (VGN) en aan een juiste toepassing van de Geneesmiddelenwet en de Kwaliteitswet zorginstellingen in de organisaties die zij in stand houden. De handreiking regelt daartoe de verdeling van verantwoordelijkheden ten aanzien van de werkvoorraad tussen de artsen en de apotheker en voorziet in borging van de naleving van de normen die daaraan zijn gesteld.

Reikwijdte

Deze handreiking is van toepassing op de samenstelling en het beheer van de werkvoorraad UR-geneesmiddelen van artsen die werkzaam zijn in een organisatie die lid is van ActiZ, GGZ Nederland of de VGN. Ook geneesmiddelen die in de Opiumwet genoemd zijn, kunnen tot de werkvoorraad behoren. Het bestellen van deze geneesmiddelen is geregeld in de Uitvoeringsregeling Opiumwet. Deze regels zijn te beschouwen als een aanvulling op de regels uit deze handreiking. Zij worden in de toelichting vermeld.

De handreiking is niet van toepassing op zelfzorggeneesmiddelen (in de Geneesmiddelenwet aangeduid als UA, UAD en AV geneesmiddelen), dit neemt uiteraard niet weg dat ook deze geneesmiddelen zodanig moeten worden beheerd en aan patiënten worden toegediend dat verantwoorde zorg geboden wordt.

Status

Deze handreiking heeft de status van advies van ActiZ, GGZ Nederland en de VGN aan hun leden.

Deze handreiking is voorgelegd aan de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ). De IGZ heeft verklaard dat zorgaanbieders uit de sectoren gehandicaptenzorg, geestelijke gezondheidszorg en verpleging & verzorging, die de samenstelling en het beheer van de werkvoorraad conform deze handreiking hebben geregeld, behoudens bijzondere omstandigheden, handelen overeenkomstig de Geneesmiddelenwet.

Inwerkingtreding

Deze handreiking is vastgesteld door de besturen van ActiZ, GGZ Nederland en VGN.

Handreiking Werkvoorraad geneesmiddelen

1. Begripsbepalingen

In deze handreiking wordt verstaan onder:

- a. apotheker : de apotheker die, op basis van een overeenkomst met de zorgaanbieder, geneesmiddelen ter hand stelt aan artsen die werkzaam zijn voor de zorgaanbieder;
- b. artsen : de artsen die werkzaam zijn voor de zorgaanbieder;
- c. patiënten : patiënten van de zorgaanbieder die worden behandeld door de artsen;
- d. geneesmiddel : geneesmiddel dat uitsluitend op recept en uitsluitend bij een apotheek verkrijgbaar is (UR-geneesmiddel);
- e. zorgaanbieder : een rechtspersoon die een organisatie in stand houdt die geestelijke gezondheidszorg en/of gehandicaptenzorg en/of verpleging en verzorging aanbiedt;
- f. werkvoorraad : de geneesmiddelen die door de apotheker aan de artsen ter hand zijn gesteld ten behoeve van toediening aan hun patiënten in de dagelijkse beroepspraktijk.

Toelichting

Degenen aan wie geneesmiddelen uit de werkvoorraad kunnen worden toegediend, worden in deze handreiking patiënten genoemd. Dit omdat ook de Geneesmiddelenwet die term gebruikt. In de praktijk zal ook de term cliënten gebruikt worden. Een verschil tussen beide termen wordt in deze handreiking niet beoogd.

Voor de toepassing van deze handreiking is de definitie van het begrip geneesmiddel beperkt tot de UR-geneesmiddelen. Om onnodige juridisering te voorkomen blijven zelfzorggeneesmiddelen (UA-geneesmiddelen, UAD-geneesmiddelen en AV-geneesmiddelen) buiten het bereik van deze handreiking. Artsen kunnen derhalve, binnen de kaders van eventuele interne afspraken hierover en de eisen van verantwoorde zorg, zelfzorggeneesmiddelen in de werkvoorraad opnemen.

In de definitie van de werkvoorraad komt de term 'ter hand stellen' voor. Dit begrip heeft een specifieke betekenis in de Geneesmiddelenwet (Gmw). Ter hand stellen is 'het rechtstreeks verstrekken of doen bezorgen van een geneesmiddel aan de patiënt voor wie het geneesmiddel is bedoeld' (artikel 1, eerst lid, onderdeel II Gmw). De Gmw verbiedt terhandstelling van UR-geneesmiddelen aan patiënten door anderen dan de apotheker, de apotheekhoudend huisarts of degenen die daartoe op grond van een andere regeling bevoegd zijn (artikel 61, eerste lid Gmw). Artsen die werkzaam zijn in de organisaties waarvoor deze handreiking bedoeld is, mogen dus geen UR-geneesmiddelen ter hand stellen aan patiënten.

Zij mogen wel geneesmiddelen toedienen aan hun patiënten. Het begrip toedienen is niet gedefinieerd in de Geneesmiddelenwet. Het kan opgevat worden conform het spraakgebruik ('zorgen dat de patiënt het geneesmiddel in zich opneemt').

Patiënten kunnen het beheer van geneesmiddelen die op hun naam zijn gesteld overlaten aan de organisatie, deze geneesmiddelen maken uiteraard geen onderdeel uit van de werkvoorraad.

2. Samenstelling werkvoorraad

1. De artsen regelen gezamenlijk schriftelijk de samenstelling van de werkvoorraad.
2. De hoeveelheden van de verschillende geneesmiddelen die onderdeel zijn van de werkvoorraad, staan in een redelijke verhouding tot het aantal patiënten dat de artsen behandelen, de aard van hun aandoeningen en de termijn waarbinnen de apotheker de werkvoorraad redelijkerwijs kan aanvullen.
3. De artsen besluiten niet tot vaststelling of wijziging van de samenstelling van de werkvoorraad dan nadat de apotheker gelegenheid heeft gekregen hierover advies uit te brengen.
4. De apotheker brengt ongevraagd advies uit over de samenstelling van de werkvoorraad wanneer dit zijns inziens in het belang is van een goede farmaceutische zorgverlening.
5. De samenstelling van de werkvoorraad wordt jaarlijks geëvalueerd door de artsen en de apotheker gezamenlijk.
6. Besluiten tot vaststelling en wijziging van de samenstelling van de werkvoorraad behoeven de goedkeuring van de raad van bestuur.
7. Een besluit tot wijziging van de samenstelling van de werkvoorraad wordt zo spoedig mogelijk na goedkeuring door de raad van bestuur door de arts bedoeld in artikel 4, eerste lid, ter kennis gebracht aan de apotheker.

Toelichting

Deze bepaling beoogt transparant te maken welke geneesmiddelen tot de werkvoorraad behoren en hoe daarover besluiten worden genomen. De artsen behoren de samenstelling van de werkvoorraad schriftelijk te regelen, de apotheker heeft daarbij een adviserende rol. Een werkvoorraad heeft een beperkte omvang. Welke geneesmiddelen tot de werkvoorraad behoren en in welke hoeveelheden, hangt af van de lokale omstandigheden.

De handreiking geeft drie toetsingscriteria: het aantal patiënten, de aard van hun aandoeningen en de termijn waarbinnen de apotheker redelijkerwijs kan zorgen voor aanvulling van de werkvoorraad.

De bepaling dat de raad van bestuur goedkeuring moet verlenen aan de samenstelling van de werkvoorraad vloeit voort uit de algemene verantwoordelijkheid van de raad van bestuur voor de kwaliteit van zorg, waaronder ook de farmaceutische zorg begrepen is.

3. Beheer geneesmiddelen uit de werkvoorraad

1. De werkvoorraad wordt zo bewaard dat het gebruik door personen die daartoe niet bevoegd zijn redelijkerwijs wordt voorkomen.
2. De arts bedoeld in artikel 4 informeert de apotheker over de wijze waarop de werkvoorraad in de organisatie wordt bewaard. De apotheker kan hierover gevraagd en ongevraagd advies uitbrengen.
3. Artsen zijn bevoegd geneesmiddelen uit de werkvoorraad toe te dienen of toe te doen dienen.
4. De artsen regelen schriftelijk of beroepsbeoefenaren uit een andere categorie, bij afwezigheid van een arts, bevoegd zijn te besluiten geneesmiddelen uit de werkvoorraad toe te dienen. Per geneesmiddel wordt vastgelegd of een beroepsbeoefenaar uit een andere categorie mag besluiten het geneesmiddel toe te dienen en zo ja, welke categorie beroepsbeoefenaren het betreft en of, en zo ja welke, specifieke eisen aan de bekwaamheid van deze beroepsbeoefenaren worden gesteld.
5. Ieder besluit tot toediening van een geneesmiddel uit de werkvoorraad van een beroepsbeoefenaar, niet zijnde een arts, wordt door de betreffende beroepsbeoefenaar gemeld aan de behandelend arts van de patiënt aan wie het geneesmiddel is toegediend.
6. Iedere toediening van een geneesmiddel uit de werkvoorraad wordt vermeld in het dossier van de patiënt aan wie het geneesmiddel is toegediend.

Toelichting

De geneesmiddelen worden bewaard in een afsluitbare kast of ruimte. Doorgaans zullen aan patiënten ter hand gestelde geneesmiddelen, die door de instelling worden beheerd, in dezelfde kast of ruimte worden bewaard.

Deze handreiking behoudt het besluiten tot toedienen van geneesmiddelen uit de werkvoorraad voor aan artsen. Het betreft immers geneesmiddelen die niet aan patiënten ter hand zijn gesteld. Ten aanzien van geneesmiddelen die wel ter hand zijn gesteld aan patiënten, geldt dat deze ook kunnen worden aangereikt of toegediend door andere beroepsbeoefenaren.

De artsen kunnen bepalen dat, bij afwezigheid van een arts, andere beroepsbeoefenaren kunnen besluiten tot toediening van een geneesmiddel uit de werkvoorraad.

Deze mogelijkheid wordt bijvoorbeeld voorondersteld in het Besluit middelen en maatregelen Bopz (de toelichting bij dit besluit vermeldt dat over de toepassing van medicatie in noodsituaties in principe besloten moet worden door een arts, maar dat bij diens afwezigheid ook 'het verpleegkundig afdelingshoofd of diens vervanger' kan besluiten tot toediening van medicatie (Stb. 1993, 563).¹

Deze handreiking bepaalt dat een beroepsbeoefenaar die van die mogelijkheid gebruik maakt dat altijd moet melden aan de behandelend arts en toediening van het geneesmiddel in het dossier van de betreffende patiënt moet vermelden.

¹ Het gaat hier om medicatie die niet in het behandelingsplan is opgenomen en derhalve niet aan de patiënt ter hand is gesteld.

4. Contact apotheker - artsen

1. De raad van bestuur wijst een arts aan die aanspreekpunt is voor de apotheker voor algemene zaken betreffende de geneesmiddelen en zorg draagt voor het beheer van de werkvoorraad.
2. Deze arts heeft tenminste tot taak:
 - a. ervoor te zorgen dat steeds voldoende geneesmiddelen beschikbaar zijn in de werkvoorraad;
 - b. een registratiesysteem te ontwikkelen, en toe te zien op het gebruik daarvan, waardoor steeds inzichtelijk is wie een geneesmiddel uit de werkvoorraad heeft betrokken en in welke hoeveelheid, wanneer dit gebeurd is en ten behoeve van welke patiënt;
 - c. periodiek te controleren dat de geneesmiddelen in de werkvoorraad onder de juiste condities bewaard worden;
 - d. ervoor te zorgen dan periodiek de houdbaarheidsdatum van geneesmiddelen in de werkvoorraad wordt gecontroleerd.
3. De in het eerste lid bedoelde arts bestelt schriftelijk, per fax of per e-mail geneesmiddelen ten behoeve van de werkvoorraad bij de apotheker. Indien de bestelling een opiumwetmiddel betreft, worden daarbij de eisen uit Uitvoeringsregeling Opiumwet in acht genomen.

Toelichting

Deze handreiking bepaalt dat een arts het aanspreekpunt is voor de apotheker met betrekking tot farmaceutische zorg in het algemeen. Uiteraard staat dit er niet aan in de weg dat iedere arts met de apotheker kan overleggen over de farmaceutische zorg ten behoeve van een individuele patiënt. Evenmin staat dit eraan in de weg dat in grote organisaties verschillende artsen ieder voor een gedeelte van de organisatie de bedoelde rol vervullen.

De bepaling dat geneesmiddelen ten behoeve van de werkvoorraad schriftelijk moeten worden besteld, is in de Geneesmiddelenwet vastgelegd. Met 'schriftelijk' wordt tot uitdrukking gebracht dat de bestelling niet mondeling gedaan mag worden. Het vereiste staat niet in de weg aan het per fax of elektronisch verzenden van bestellingen. De Geneesmiddelenwet bepaalt dat een bestelling de naam, het adres en de hoedanigheid van de verzoeker dient te bevatten en de naam en de hoeveelheid van het gewenste geneesmiddel. Vermelding van deze gegevens is inherent aan het plaatsen van een bestelling, daarom is vermelding van deze gegevens niet expliciet in deze handreiking opgenomen.

De Uitvoeringsregeling Opiumwet stelt regels ten aanzien van het bestellen van opiumwetmiddelen.

Zo'n bestelling wordt in 'onuitwisbare letters' gesteld en door degene die bestelt ondertekend, met vermelding van de datum van ondertekening. De bestelling bevat: de naam en voorletter, het adres en het telefoonnummer van degene die bestelt; de naam van het desbetreffende opiumwetmiddel alsmede, voluit in letters uitgedrukt de hoeveelheid daarvan.

De bestelling bevat tevens de naam, het adres en de vestigingsplaats van de instelling alsmede de woorden 'tot uitoefening van de geneeskunst'. Elke bestelling van een opiumwetmiddel geschiedt op een afzonderlijk formulier.

5. Geneesmiddelencommissie

1. De taken die artikel 2, eerste lid, derde lid en vijfde lid en artikel 3, vierde lid van deze handreiking toedeelt aan 'de artsen' kunnen ook toegedeeld worden aan 'de geneesmiddelencommissie'.

Toelichting

In verschillende zorgorganisaties zijn geneesmiddelencommissies gevormd. De taken van geneesmiddelencommissies en de samenstelling daarvan verschillen per organisatie. Een geneesmiddelencommissie kan belast zijn met beleidsmatige taken die in deze handreiking zijn toegedeeld aan de artsen. Dit betreft met name de taken genoemde in artikel 2, eerste lid, derde lid en vijfde lid en de taak genoemd in artikel 3, vierde lid van deze handreiking. Een geneesmiddelencommissie heeft geen taken op het gebied van de individuele patiëntenzorg. Deze handreiking spreekt geen voorkeur uit voor vervulling van de beleidsmatige taken hetzij door de artsen hetzij door een geneesmiddelencommissie. De interne regelgeving van een organisatie, in het bijzonder het reglement van de geneesmiddelencommissie en deze handreiking, behoort uiteraard wel op elkaar afgestemd te worden. Dit is een verantwoordelijkheid van de raad van bestuur.

Achtergrondinformatie

Geneesmiddelenwet

De Geneesmiddelenwet is op 1 juli 2007 in werking getreden. De tot dan toe geldende Wet op de Geneesmiddelenvoorziening is op die datum ingetrokken. Tussen de Geneesmiddelenwet en de Wet op de Geneesmiddelenvoorziening bestaan enkele verschillen die voor de werkzaamheden van de leden van ActiZ, de VGN en GGZ Nederland van belang zijn.

De Geneesmiddelenwet introduceert een nieuwe begrip: het ter hand stellen van geneesmiddelen. Dat is 'het rechtstreeks verstrekken of doen bezorgen van een geneesmiddel aan een patiënt voor wie het geneesmiddel is bestemd, dan wel aan beroepsbeoefenaren als bedoeld in artikel 36, veertiende lid, onder a tot en met d van de Wet Big, mondhygiënisten of optometristen die geneesmiddelen onder zich hebben ten behoeve van toediening aan hun patiënten' (artikel 1, eerste lid, onderdeel all Gmw). Geneesmiddelen kunnen dus ter hand gesteld worden aan patiënten of aan bepaalde beroepsbeoefenaren. De beroepsbeoefenaren die in het genoemde artikel uit de Wet Big bedoeld worden zijn degenen die bevoegd zijn tot het voorschrijven van UR-geneesmiddelen. Dat zijn artsen, tandartsen en verloskundigen (voor zover het hun deskundigheidsgebied betreft). Verpleegkundigen, die tot een bij ministeriële regeling te bepalen categorie behoren, zijn eveneens bevoegd tot het voorschrijven van geneesmiddelen, mits zij voldoen aan bepaalde in de Wet Big genoemde voorwaarden (artikel 36, veertiende lid, onderdeel d Wet BIG). Op dit moment heeft de minister de bedoelde categorieën verpleegkundigen nog niet vastgesteld. In de praktijk, voor zover het de leden van ActiZ, de VGN en GGZ Nederland betreft, kunnen geneesmiddelen derhalve alleen ter hand gesteld worden aan artsen (i.h.b. psychiaters, huisartsen, specialisten ouderenzorg, artsen voor verstandelijk gehandicapten en basisartsen).

Geneesmiddelen die alleen op recept verkrijgbaar zijn, mogen uitsluitend ter hand worden gesteld door apothekers. Artsen zijn niet bevoegd om geneesmiddelen ter hand te stellen aan patiënten. Hoe medicijnen ter hand gesteld moeten worden, is geregeld in de Geneesmiddelenwet.

'Eén vent per tent'

De Geneesmiddelenwet bepaalt dat een apotheker de artsenijbereidkunst slechts in één apotheek mag uitoefenen, in de praktijk wordt deze regel samengevat als: 'één vent per tent'. Deze bepaling heeft niet de strekking die hij op het eerste gezicht lijkt te hebben. Hij beoogt niet te bereiken dat een apotheker maar in één apotheek werkzaam is. Tijdens de behandeling van de Geneesmiddelenwet door de Tweede Kamer, is ter toelichting over deze bepaling gezegd dat hij waarborgt 'dat er in een apotheek tenminste één apotheker in persoon aanwezig is om de vereiste taken en verantwoordelijkheden voor de farmaceutische zorg- en dienstverlening te vervullen zodat verantwoorde zorg geleverd kan worden.

De aanwezigheid van een apotheker is noodzakelijk voor overleg met het in de apotheek aanwezige personeel over medicatievraagstukken (...)' . Kortom: waar apothekerswerkzaamheden worden verricht, hoort een apotheker aanwezig te zijn. IGZ handhaaft de bepaling zoals hij bedoeld is en kan dus optreden, bijvoorbeeld als geneesmiddelen ter hand worden gesteld zonder dat een apotheker aanwezig is.

Depotheek

Het voorgaande heeft belangrijke gevolgen voor zogeheten depotheken, dat wil zeggen ruimtes in zorgorganisaties waar voorraden geneesmiddelen worden bewaard die niet op naam gesteld zijn, met de bedoeling om vanuit die voorraad geneesmiddelen aan patiënten te geven. Dergelijke depotheken zijn in strijd met de Geneesmiddelenwet. Immers, als zij beschouwd worden als dependance van de apotheek, is het ter hand stellen van geneesmiddelen aan patiënten in strijd met het principe dat apothekershandelingen alleen mogen worden verricht in aanwezigheid van een apotheker. En als de depotheek beschouwd wordt als een onderdeel van de zorgorganisatie, dan is het ter hand stellen van geneesmiddelen vanuit de depotheek in strijd met het verbod op terhandstelling door anderen dan de apotheker. De consequentie hiervan is dat een zorgorganisatie alleen zelf geneesmiddelen ter hand kan stellen als daar een apotheker werkzaam is.

Werkvoorraad

In zorgorganisaties waar geen apotheker werkzaam is, behoren derhalve geen geneesmiddelen in voorraad te zijn die niet op naam gesteld zijn. Hierop bestaat echter een uitzondering, namelijk voor de geneesmiddelen die artsen nodig hebben om aan patiënten te kunnen toedienen tijdens de uitoefening van hun werkzaamheden.

Deze handreiking maakt de aanwezigheid van niet op naam gestelde geneesmiddelen toetsbaar. Zij heeft immers de strekking dat artsen duidelijk maken welke geneesmiddelen zij nodig hebben en dat zij inzichtelijk maken in welke hoeveelheden zij die geneesmiddelen in voorraad hebben.

Toezichthoudend apotheker

Onder de oude wetgeving was het, met name in de organisaties met een depotheek, gebruikelijk dat een apotheker toezicht hield op de inkoop van geneesmiddelen door de organisatie en vaak ook op werkzaamheden die in de depotheek werden verricht. Sinds de inwerkingtreding van de Geneesmiddelenwet kunnen zorgorganisaties waar geen apotheker werkzaam is geneesmiddelen alleen kopen bij een apotheker (een ziekenhuisapotheker of een openbare apotheker). De taak van een toezichthoudend apotheker bij het inkoopproces is daarmee vervallen.

Op het beheer van de geneesmiddelen die tot de werkvoorraad behoren, behoefde volgens de oude wetgeving geen toezicht te worden gehouden door een apotheker.

Volgens de Geneesmiddelenwet is dat evenmin verplicht. Volgens deze handreiking heeft de apotheker wel een adviserende rol.

Verhouding tot andere handreikingen

Deze handreiking is een aanvulling op de bestaande handreikingen, te weten 'Farmaceutische zorg in verpleeghuizen' (1998); 'Normrapport Farmaceutische zorg in GGz-instellingen' (2003) en 'Handreiking Medicatiebeleid Gehandicaptenzorg' (2010). Met de vaststelling van deze handreiking vervalt artikel 12.2 uit het Normrapport Farmaceutische zorg in GGz-instellingen. In dat artikel worden de samenstelling en het beheer van de noodvoorraad geneesmiddelen geregeld, dat onderwerp is nu in deze handreiking opgenomen.

Afkortingen

AV-geneesmiddel	Algemeen Verkrijgbaar geneesmiddel (een AV-geneesmiddel is zonder recept verkrijgbaar bij een apotheek, een drogist of een verkooppunt)
IGZ	Inspectie voor de gezondheidszorg
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
Gmw	Geneesmiddelenwet
UA-geneesmiddel	Uitsluitend Apotheek geneesmiddel (een UA-geneesmiddel is zonder recept verkrijgbaar, maar uitsluitend bij een apotheek)
UAD-geneesmiddel	Uitsluitend Apotheek of Drogist geneesmiddel (een UAD-geneesmiddel is zonder recept verkrijgbaar, maar uitsluitend bij een apotheek of drogist)
UR-geneesmiddel	Uitsluitend Recept geneesmiddel (een UR-geneesmiddel is uitsluitend op recept en uitsluitend bij een apotheek verkrijgbaar)